

Chcemy wědźec, što přinǵže

**Mójzas praji Bohu:
„Pokaž mi swoju krasnosć!“
A wón wotmołwi:
„Moje wobličo njemóžeš widźec,
přetož žadyn čłowjek njewostanje
žiwý, kiž mje widźi.“**

2 Mójzas 33,18 a 20

Wědźec, što přinǵže – to je stary sǵn čłowjestwa. Hižo přeco su ludźo k wěšćerkam chodźili abo su hwězdy wobkedźbowali, dokelž so nadźijachu, zo bychu tam něšto wo swojim přichodže zhonili. Ale wostanje při tym, zo wo přichodže ničo njewěmy. Druhdy smy nadźijepolni a smy mǵnjenja, zo leži nam swět před nohomaj. A hižo krótko po tym dyrbimy w swojim žiwjenju wěstu čezu znjesć. Druhi raz mamy začisć, zo so nam ničo njeporadzi. Abo widźimy wulku horu před sobu, přewulku. Spěšnje sej myslimy, zo tutǵn nadawk na žadyn pad zdokonjeć njezamóžemy. A po tym – něšto pozdžišo, hdyž na tutu wěc wróco zhladujemy – pytnjemy, kak bě so wšo derje a zbožownje zryjadowało.

Hladać móc do přichoda – to je stara žedźba ludzi. Ale jenož jedyn móže dopředka widźec. To je Bóh, naš Knjez, kiž je nas a cyły swět stworił a jǵn hač do džensnišeho dnja wjedže a přewodža.

Mójzas je israelski lud wuwjedł ze zajeća w Egyptowskej do pusciny. Židža běchu začuwali, z kajkej mocu bě jich Bóh do swobody dowjedł a kak je so wǵn džǵn wote dnja wo nich starał. Ale to jim njedosahaše. Chychu wěsće wědźec, što přinǵže. Poprawom chychu Boha direktnje wuhladać, zo bychu so z nim na samsny scho-dženek stupili.

Mójzas so z tutej próstwu na Boha wobroći. „Pokaž mi swoju krasnosć!“ A tutǵn raz Bóh na tajku próstwu samo přećelnje reaguje. Wǵn wotmołwi: „Ja chcu čí dać před twójim wobličom wšitku swoju dobro-

Dokal wjedže naš puć?

Foto: priwatne

tu a chcu před tobu zjewić mjeno Knjeza: Komuž sym hnadny, temu sym hnadny, a nad kimž so smilu, nad tym so smilu.“ A wǵn praji dale: „Moje wobličo njemóžeš widźec, přetož žadyn čłowjek njewostanje žiwý, kiž mje widźi.“ Schowany w škatobje smě Mójzas skǵnčnje Božu krasnosć widźec. Ale jeho wobličo njemóže widźec, zo njeby přez to wumřel.

Mójzas njezamóže Boha widźec a ničo druhi z cyłego čłowjestwa tež nic. Nimamy přistup k jeho krasnosći. Njeznajemy jeho plany. A tola je wǵn nam čłowjekam jǵnu swoju krasnosć zjewił. Běše to před dwaj tysac lěta. Tak dołho hižo smědža ludžo direktnje do wobliča Boha hladać, hdyž woni to chcedža a hdyž su kmáni, Boha w tutym wobliču tež spǵznać. Je to mjenujcy wobličo džěcatka w žłobiku. Je móžno, zo hnydom krasnosć Boha we wobliču tuteho džěsca njespǵznawaš. Přetož njewidžiš žane bohatstwo a žanu wulku móc. Tež Jezusowi wučomnicy su hakle po jutrach tutu krasnosć cyle jasnje spǵznali.

Ludžo chychu hižo přeco wědźec, što w přichodže budže. Hdyž na Jezusa Chrystusa hladamy – na džěco w žłobiku, na muža na križu a na teho, kiž je z rowa stanul –, móžemy w nim krasnosć Boha spǵznać. To pak je tež wid do přichoda jeho žiwjenja jako křesćan. Słušam ze swójim žiwjenjom jemu a z tym do bliskosće Božeje krasnosće. Wšojedne, što so stanje, kak wulke su hory, kotrež přede mnu leža. Na kǵncu budže wšo derje, tež hdyž mam nětko swǵj križ njesć.

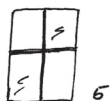
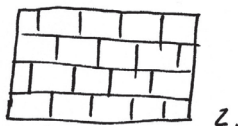
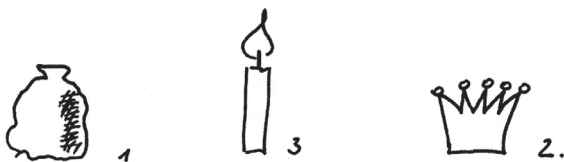
Tak přeju wam, hdyž wróco zhladujeće, zo móžeće na kǵncu kǵzdeho dnja a runje tak na wječoru swójeho žiwjenja prajić, zo je Bóh was derje a wěsće wjedł. Njeje tež tak, zo by wšitko jenož lochko abo bjez čezow było. Ale naš wid mǵri so runjewon dopředka, dokelž Bohu slušamy, kotryž je swoju krasnosć w Jezusu zjewił.

Christoph Rummel

Februarske hrono

Lube džęci, džęsa mam za was hrono za mėšac februar pŕihotowane. Poslednju sadu pak sym wam jako wobrazowe hódančko pŕidała. Pódlu wobrazu stej stajnje pismik, kotryž dyrbiće pod wobraz napisac. Móžeće sadu prawje napisac? Do kajkehož doma wy zańdžeće, da rjekńće najprjedy:

(Lukaš 10,5)

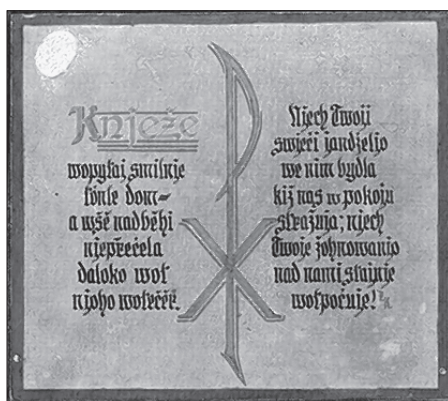
Nap. a rys. *Janina Krygarjowa*

Měr temu domej!

Hesło na mėšac februar 2017 rěka: Do kajkehož doma wy zańdžeće, da rjekńće najprjedy: Měr temu domej! Hdyž wo tym hesle přemysluju, tak mam taflu ze serbskim napisom před wočomaj, kotraž wisaše na schodach fary w Njeswačidle. Jako džęci smy husto pola njeje nimo schody horje a dele skakali, ale sej drje njejsmy ju ženje dokładnje přečitali. Po wjele lětach wšak tafla njeje wjac tak rjana, zo bych sej ju we wochěžni našeho doma na scěnu pójsnył. Tuž wisa wona w stwě nad pisanskim blidom. Tafla je z „P. K.“ signowana. Štó drje móže to być? Knjeni Pawlikowa ze Serbskeho muzeja je sej wěsta, zo je Pawoł Kmječ z Chrósćic taflu molował. Bohužel njemóžu so hižo swojeho nana abo swoju mać woprašec, kak je so tafla do našeho domu dóstała. A tak ničo wo jeje stawiznach njewěm. Napismo w rjanym, akuratnym pismje pak je nutra

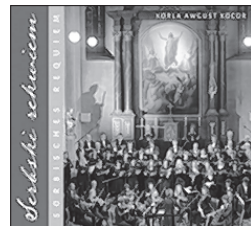
pobožna modlitwa: „Knježe, wopytaj smilnje tónle dom – a wšě nadběhi njepřečela daloko wot njoho wotečěr. Njech Twój swjećí jandželjo we nim bydla, kiž nas w pokoju strážuja; njech Twoje žohnowanjo nad nami stajnje wotpočuje! P. K.“

Tekst a foto: *Měrćin Wirth*

CD „Serbski rekwiem“

CD „Serbskeho rekwiema“ Korle Awgusta Kocora, kotraž je nastala jako nahrace koncertow chóra Lipy, solistow a Drježdžanskeho orchestra Sinfonietta pod nawodom Judith Kubicec loni w Chrósćicach, je nětko na předań. Wona je dóstać mjez druhim w Smolerjec kniharni a w Serbskej kulturnej informaciji w Budyšinje.

Maćična akademija

Štwtórk, 9. februara, w 19.30 hodź. přednošuje Serbski superintendent Jan Malink w Budyskim hosćencu „Wjelbik“, Žitna 7, na temu „Luther a Serbja. Legendy a fakty“. Přednošk budže w serbskej rěči, zastup je darmotny. Wšitkich zajimcow wutrobnje přeprošuje

stawizniska sekcija Maćicy Serbskeje

Cesćenje J. B. Fabriciusa

Pla pomnika fararja a stwórišela dolnoserbskeje pisneje rěcy Jana Bogumiła Fabriciusa w Kórjenju se wótmějotej nježelu, 12. februara, w 14.00 gož. nabóžnina a wopomnjeńska swětocnosć ku gózbje joga narodneho dnja. Wutšobnje pšepšosujotej

Spěchowanske towaristwo za serbsku rěc w cerkwi a Mašica Serbska

Dźělarnička Bjesadow

4. měrca 2017 w Rakecach w Pawoŕskej šuli, Winicowa 1

14.00 hodź. nutrnosć a zawodne słowa (sup. Jan Malink)

14.15 hodź. skupinske džěło: konwersacija a rěčne zwučowanja

15.15 hodź. swačina a nazwučowanje interaktiwneje džiwadłoweje hry z džěćimi

16.00 hodź. předstajenje džiwadłoweje hry

Wutrobnje přeprošuje

Rakečanska bjesada a Serbske ewangelske towaristwo

Póstny seminar

W Domje biskopa Bena w Smochćicach wotměje so pónđzelu, 6. měrca, w 19.30 hodź. póstny seminar z wjacorymi přednoškami wo reformaciji we Łužicy pod temu „Wot Budyšina do Ochranowa – reformacija w Hornjej Łužicy“. Přednošuja nawodnica archiwa, biblioteki a pokładnje Budyskeho tachantstwa dr. Birgit Mitzscherlich, Serbski superintendent Jan Malink a farar dr. Peter Vogt z Ochranowa.

Reformaciske lěto zahajene

Pjatk, 6. januara – na Třoch kralow, zahaji Sakska krajna cyrkej jubilejne lěto reformacije. Budyska Pětrowa cyrkej ze swojim ekumeniskim zapožženjom bě za to dostojne městno. W předpolu bě so Serbske ewangelske towarstwo na zamołwitych wobročilo, zo by so na zarjadowanju tež serbska rěč wobkedźbowala.

W poľnej cyrkwi witachu Budyski superintendent Werner Walts Gott, tachantski farar Wito Sćapan a Serbski superinten-

dent Jan Malink přitomnych. Sup. Walts Gott pokaza na wuznam reformacije hač do přitomnosće. Kanonik Sćapan skedźbni na zhromadne wobnowjenje cyrkwy, kotraž bě so 2015 zakónčiło. Sup. Malink wuzběhny w serbskej rěči, zo dóstachu Serbja přez reformaciju kemše w maćernej rěči, swoje spěwarske a swoju bibliju. Katolscy a ewangelscy Serbja su so mjez sobu wobohačili a wobohaćeja so do džensnišeho. Liturgiju měješe krajny biskop dr.

Carsten Rentzing. Ewangelij dnja – stawiznu wo třoch kralach – spěwaše chór z Heinricha Schützoweje „Stawizny naroźdenja Jezusa Chrysta“. Arcybiskop Dietrich Brauer z Moskwy, wodźacy duchowny Ruskeje lutherskeje cyrkwy, měješe předowanje. Wón rěčeše wo přesćěhanju swojeje cyrkwy w socialistiskim času, ale tež wo tym, zo je ewangelij přeco zaso nadźiju dawał. Modlitwu měješe mjez druhim sakski ministerski prezident Stanisław Tilich, kotryž swoju próstwu tež serbsce přednjese. Po tym zaklinča kěrluš „Kak rjenje swěći zernička“. Druha štučka bě w programowym zešiwku serbsce wotčišćana. Wona drje cyle tak mócnje njezaklinča kaž přenja w němskej rěči, ale tola tak, zo zawostaji pola wšitkich přitomnych sylny začišć. Z přećemi ministerskeho prezidenta Tilicha, romsko-katolskeho biskopa Timmereversa a biskopa Rentzinga a ze žohnowanjom zakónčichu so dostojne kemše.

Po kemšach bě přijće w Dziwadle na hrodže. Přitomnych postrowichu ministerski prezident, biskop Rentzing a Budyski wyši měščanosta Ahrens. Ministerski prezident rozložil mysl, zo je drje nabožina wot stata džělena, zo pak słuša do zjawnosće a so nima chować jenož w priwatnym. Měščanosta rěčeše wo wuznamje Luthera za němsku rěč.

W cyłku běchu jenož dobre wothłosy na zahajenje slyšeć. Wosebje wuzběhny so přiměrjony podžěl serbsčiny na zarjadowanju. jm

Na ekumeniskej swjedźenskeje Božej službje składnostnje zahajenja jubilejneho lěta reformacije w Sakskej na Třoch kralow w Budyskej Pětrowej cyrkwi, wotlěwa: sakski ministerski prezident Stanisław Tilich, tachantski farar Wito Sćapan, Serbski superintendent Jan Malink, sakski krajny biskop dr. Carsten Rentzing, arcybiskop Dietrich Brauer z Moskwy a Drježdžansko-Mišnjanski biskop Heinrich Timmerevers Foto: C. Schumann

Wěra do wujednanja

Wěrimy do jedneho Boha – židža, muslimojo a křesćenjo to praja z přeswědčenjom, zo na prawe a dostojne wašnje wěrja. Bohužel ze swojeho předswědčenja hustodosć druhého, kiž na swoje wašnje wěri, hanja abo samo morja – a to z Božim mjenom na jazyku. Měnja, zo z tym Bohu k česći dopomhaja a so za to wot njeho mytuja.

Wšě mjenowane wěrywuznaća wojuja z brónjami za swojskeho Boha, njehladajo na Bože „džěći“, kiž morja. Kóždy wě, zo Bóh wšě swoje stworjenja lubuje, njehladajo na to, kak so jemu bliža.

Tajka fanatiska wěra je strašna, surowa, nječłowjeska a njeatraktiwna za pytačych. Džiwa njeje, zo so tajka wěra wot mnohich wotpokazuje.

Po Druhej swětowej wójnje su dobyčerjo chutnje rozmyslowali, hač njeměta so cyrkej, kiž je nationalsocialistow a surowu wójnu podpěrała, zakazać. Mjez podpěračami běchu tež serbscy fararjo byli. Wěra do Boha je so přeformowała po přeću hit-

lerowcow a je jich zlóscě schwalila. Stary zakon wotpokazachu a Jezusa za žida njemějachu.

Kajki džiwo a zbožo by to było, hdy bychy so do Boha wěrjacy swěta dorozumili, zjednočili a so z jednym jazykom a ze zjednocenej mocu wo měr mjez wšitkimi čłowjekami prócowali! Wójny bychy so skónčili, gospodarstwa bychy za měrliwe zaměry produkowali, wěrjacy bychy za tym pytali, štož je woprawdže Boža wola.

Sonic wo tym móžemy a dyrbymy, wšako smy tak hižo w duchu po puću. Do zhromadnosće wěrjacych je pak jara daloki puć. To so njeprěje. Iluzija, utopija? Zawěro je ze wšelakich sonow něšto nowe nastalo. Tež ja njebych nihdy wěrił, zo so na přikład Němska zaso zjednoči.

Džensa wěrju, zo to po zdaću njemóžne móžne je a zo my w Němskej tež z problemom čěkanow do dobrego přichoda póndžemy. Naša wěra a naše skutki su móc, kiž to po zdaću njemóžne zmóžnja. Bóh je z nami, hdyž so na čezke puće po-

Do-wěra mjez džědom a wnučkom

damy. Wón budže z tymi, kiž něšto riskěruja, haj samo swoje žiwjenje za zhromadnosć wěrjacych zasadžuja. Wšitke ekumeniske prócowanja su dobry a nuzny započatk. Pawoł Wirth

„Přeju sej, zo změjemy hišće za sto lět serbske džěći“

Rozmolwa z nowym předsydu Serbskeho ewangelskeho towarstwa Matom Krygarjom

Knjez Krygar, Waše mjeno njeje njeznate w Serbach. Přiwšëm předstajće so prošu skrótka našim čitarjam.

Pochadžam z Picnja w Delnjeje Łužicy. Sym z němskej maćeršćinu wotrostł. 1987 sym na Serbskej rozšěrjenej wyšej šuli w Choćebuzu maturował a sym tam a tež pozdžišo w Lipsčanskej Sorabiji aktiwnje serbske žiwjenje podpěrował. W Lipsku sym tež swoju žonu Janinu z Bukec zeznał. Bydli-moj we Wuježku pod Čornobohom a mamoj tři džěći. Wot spočatka smój serbsce z džěćimi rěčaloj – moja žona hornjoserbsce, ja delnjoserbsce. Wjeselu so jara, zo je wobchadna rěč mjez naju džěćimi serbska. Powołansce džělám jako hladar chorych w kuratoriju za dialyzu w Budyšinje.

Na lońšej sobustawskej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa reformaciski džen na Čornoboze sće přewzał předsydstwo towarstwa. Što je Was k temu pohnuło?

Naprašowanje na mnje hižo chwilu stejše. Móžu derje rozumić, zo chce Měrcin Wirth po 22 lětach funkciju do druhich rukow wotedać. Mějach dosć časa, sej to přemyslić, a chcu so nětko z poľnej mocu w nowym zastojnstwje za zaměry towarstwa angažować. Wjeselu so, zo budže mi Měrcin Wirth při tym dale k pomocy.

Džěło SET Wam njeje cuze. Skutkujeće wot lěta 2002 sobu w předsydstwje. Kajke su Waše dotalne nazhonjenja w tym džěle?

Mam poprawom jenož dobre nazhonjenja. Pod nawodom Měrcina Wirtha smy přeco konstruktivnje, měrnje a wěcownje džělali. Smy dobre ideje zwoprawdźili. To bě mi přeco wulke wjesele.

Zdobom sće wot lěta 2009 město- předsyda Serbskeho wosadneho zwjazka. Móžetej so wobě zastojnstwje mjez sobu wopłodźeć?

Njewidžu ze swojeho wida žadyn konflikt. Zaměry zwjazka a towarstwa su podobne. Tež we wosadnym zwjazku póndže w přichodnych lětach wo to, dalše džěło zaručić. Hladajo na situaciju we wosadach budže to wulke wužadanje. Bych sej prał, zo so sobustawy zwjazka hišće bóle po swojich móžnosćach do serbskeho resp. towarstwoweho džěla SET zaprijeć daja.

W čim widźiće najwjětše wužadanje swojeho noweho zastojnstwa jako předsyda SET?

Mamy tuchwilu 45 člonow w towarstwje. Tutu ličbu w přichodnych lětach někak stabilnu zdźeržeć budže jedne wužadanje. Chcemy tež nowych, młódšich člonow za naše towarstwo zdobyć. Hladajo na zajim młódšeje generacije za naše zarjadowa-

Nowy předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa: 47lětny Mato Krygar z Wuježka pod Čornobohom

Foto: J. Maćij

nja we Wuježku a za serbski nabožny kónc tydženja widžu za to dobre šansy.

Na čo chceće w džěle Serbskeho ewangelskeho towarstwa wosebitu kežbnosć zložić?

Budžemy so dale zasadžeć za hajenje a zdźerženje Božeho słowa w maćeršćinje. Chcemy naše swójby a džěći podpěrować a wosebje tež zwonka Łužicy bydlycym swójbam zetkanišćo być. Z nabožnym kóncem tydženja a ze swójbnym pućowanjom a dworowym swjedženjom we Wuježku mamy ryzy serbske poskitki nic jenož za swójby, ale za wšě generacije. Tež Bjesadam chcemy dale k pomocy być. Šěsć lět wone mjeztym hižo na bazy we wšelakich wosadach džělaja a wobohaćeja tam wosadne žiwjenje.

Su nowe akcenty abo dotal mało wobdžělane pola, kotrymž chceće so wosebje přiwobroćeć?

Wo konkretnych nowych předewzacach chcemy najprjedy w předsydstwje wuradźować. Wobkedžbować maja so naše wobmjezowane personalne móžnosće. Hladajo na našu situaciju dyrbymy naše mocy hišće bóle zwjazać do zhromadneho džěla z druhimi. Myslu tež na to, zo su

naše serbske ewangelske swójby tak rozbrojene. Dyrbimy zwiski mjez nimi wjazac a při tym srědky moderneje komunikacije wužiwać. A nic naposledk dyrbimy tež myslić na te džěći, kiž w pěstowarnjach abo w šulach hakle serbsce wuknu a kotrychž swójby su nam přichilene.

Što sej nowy předsyda za swoje skutkowanje jako nawoda towarstwa ewangelskich Serbow Hornjeje Łužicy přeje?

Přeju sej přichod za naš serbski lud. Serbski lud je pobožny lud. Při tym njech wostanje. „Runje tak kaž nowe njebjesa a nowa zemja, kotrež činju, přede mnu wobsteja, praji Knjez, tak budže tež waš narod a waše mjeno wobstać.“ (Jez 66,22)

Přeju sej, zo změjemy hišće za sto lět serbske džěći. 1985 sym jako delnjoserbski šuler w Ralbicach sportował. Kopańcu hrajeće džěći, kiž při tym serbsce mjez sobu rěčachu, su we mni wulki začišć zawostajili. To dotal njeběch znał. 25 lět pozdžišo je naju syn z Bukečanskim mustwom zaso tam a w Chrósćicach a w Njebjelčicach kopańcu hrał. Bojazliwy sym sobu jěł, ale na hrajnischach bě wobchadna rěč tež nětko hišće serbska.

Prašala so **Trudla Malinkowa**

„Zhromadne džěło z ludźimi za ewangelske serbstwo“

Rozmołwa z bywšim předsydu Serbskeho ewangelskeho towarstwa Měrcinom Wirthom

Na založenskej zhromadźiznje Serbskeho ewangelskeho towarstwa 18. junija 1994 w Njeswačidle sće přewzał předsydstwo towarstwa. Loni na reformaciskim dnju sće zastojnstwo zložil. Što je Was k temu pohnuło?

22 lět dołho běch z předsydu towarstwa a tuž sej myslach, zo je načasu, zo něchtó młódši tutu funkciju přewozmjé. Kóždy čłowjek ma tak swoje wašnja a čěžišća. Za wuspěšne džěło a wuwice towarstwa je spomózne, hdyž so předsyda raz wuměni a z tym nowe ideje a nowe akcenty rum dóstanu.

22 lět sće towarstwu předsydaril. Kajka je Waša cyłkowna bilanca towarstwoweho džěła w tutym času?

Mi běše přeco wažne, zo naše towarstwo solidne projekty realizuje, wosebje za wosadne žiwjenje. Mi bě tež wažne, zo so ewangelscy Serbj - starši, młódši a džěci - zhromadźuja a so zetkawaja na zarjadowanjach, na kotrychž so serbsce rěči. Myslu sej, zo je džěło našeho towarstwa připóznate mjez ewangelskimi Serbami, ale tež wot Domowiny. Husto słyšu tež připóznawace hłosy katolskich sotrow a bratrow.

Što běchu hłowne čěžišća Wašeho skutkowanja?

Wot založenja towarstwa sem smy so wo organizaciju Serbskich ewangelskich cyrkwnskich dnjow starali. Wot januara 2000 wudawamy zhromadnje ze Serbskim wosadnym zwjazkom časopis Pomhaj Bóh. To stej čěžišći, kotrež nas kóžde lěto zaběratej. Nimo teho smy so prócowali wo zarjadowanja za džěci. Dale smy so angažowali za zděrženje pomnikow, kiž swědča wo tradicijach ewangelskich Serbow. Tež nowe pomniki smy postajili za zaslužbnych serbskich duchownych, kaž za Wjaclawa Worjecha w Hodźiju a Jana Kiliána w Kotecach. Zabyć nochcu tež na publikacisku džěławosć. Tak smy lekcionar wudali, noty za dujerjow a CD z kěrlušemi Kiliána. Wot 2001 wudawamy kóžde lěto Ochranowske hesła w serbskej rěči a njedawno je wušło mjeztym hižo 5. nakład informaciskeho łopjena wo ewangelskich Serbach.

W čim widźíce deficit abo wosebite čěže skutkowanja SET?

Tu myslu wosebje na našu dorosćacu młódzinu. W běhu lět njeje so nam poradźilo, młódzinske džěło wuwic. To ma wěsće wšelake přičiny, kaž stej to mjez druhim snadna ličba serbskich ewangelskich młódstnych a jich rozbrojenosć po wukubłanskich a studijných městnach.

Na založenskim dnju 1994 přistupi towarstwu 33 sobustawow, džensa ma SET 43 člonow. Kajke bě wuwice

Swojemu dołholětnemu předsydu Měrciněj Wirthěj džakowachu so sobustawojo Serbskeho ewangelskeho towarstwa na lońšej zhromadźiznje za woporiwe 22lětné džěło z kwěcelom a trójnej „Sławu“.

Foto: J. Mačij

sobustawstwa wot založenja sem, kelko měješe najwjace a kelko najmjenje sobustawow?

W poslednich dnjach dóstach dalšej přizjewjeni, a tak ma naše towarstwo nětko 45 sobustawow, mjez nimi 15 žonow. Ličba člonow pohibowaše so w minjenych lětach stajnje mjez 42 a 48. Hdyž čitam mjena sobustawow na lišćinje založenskej zhromadźizny, tak su z nich džensa hišće 15 mjez nami. To rěka, zo stej někak dvě třecinjne tuchwilneho člonstwa po založenju k towarstwu přistupiloj. To mam za dosć dobre wuwice.

SET njepřisluša Domowinje. Tole je so w přěnych lětach kontrowersnje diskutowało, mjeztym je diskusija womjelknyła. Kak tutu problematiku džensa widźíce?

Na spočatku měješe wjele našich člonow wobmyslenja napřečo Domowinje. Běše wšak to mało lět po přewróće a mnohich swěrných Serbow hišće trašeše socialistiska NDRska zašłosć Domowiny. Po tym zo je tójšto lět zašto a zo mamy nětk rjad nowych člonow, by so tute prašenje džensa snadž hinak diskutowało. Ze zajimow sčěhju, kak Domowina, kotraž chce rěčnica wšěch Serbow być, z towarstwami jedna, kiž njejsu sobustaw třěšneho zwjazka. Po mojím měnjenju mamy mjez sobu dosć dobry poměr.

Što bě za Was jako předsyda najbóle zwjeselace na towarstwowym džěle?

Běše to zhromadne džěło z ludźimi, kotřiž so za ewangelske serbstwo zasadźowachu, aktiwnje sobu džěłachu a z kotrymiž nas zhromadny zaměr wjazaše. Rjenje běše tež přeco, hdyž je so nam poradźilo pomniki wuchować a wobnowić. Tu dyrbjachmy so přeco z wjele wšelakimi ludźimi dorozumic. A hdyž smy tajki projekt wuspěšnje zakončili, tak běše to stajnje tež přičina k wjeselu.

A što bě najmjenje zwjeselace?

Běchu tež mjerzace dožiwjenja. Tola jich je mało a njejsu naspomnjenja hódne.

Što přejeće swojemu naslědnej zastojnstwe jako předsyda SET?

Knjez Mato Krygar je ze swojej swójbu hižo wjele lět aktiwny w serbskim ewangelskim žiwjenju. Myslu při tym wosebje na swjedženje we Wuježku a na Bukečansku bjesadu. Tute džěło je nimoměry wažne a česću sej je jara. Přēju jemu, zo by wjesele, wutrajnosć a wušiknu ruku měł při zwoprawdženju předewzaćow. Wězo budžemy w předsydstwe dale wšitcy zhromadnje džělać a so mjez sobu podpěrować. Na kóncu pak zaleži wšitko na Božim žohnowanju. A te přeju knjezej Krygarrej w bohatej měrje.

Prašala so *Trudla Malinkowa*

Moja lubosć

Po tebi mam žadanje, pastyrje mój, Jezu,
a k tebi ja zdychuju, mojemu rjeńšemu
duše nawoženju,
přećelej luboznemu,
najsmilnišemu.

Hlej, minyle su mi so swětnje te lubosće,
ha zašle su wšelke te nadźije młodosće;
ty jeno wostanješ mi
towarš čím swěrnši,
najwobstajniši.

Hdyž styski du na mnje a hórku mam
zrudobu,
hdyž njedostatk čuju, sam radźić sej
njemóžu:

k tebi ja wućeckuju,
k mojemu radźićelu
najsprawnšemu.

Hdyž wječor na hwězdzički slěborne
pohladam,
na lubyh tych njebohich duše tež
spominam:
dže mysl mi tež k sydlišćam,
něhd' serbskich wótcow honam,
nětk pohrjebnišćam.

Hdyž žel mi je lubeho serbskeho naroda,
hdyž widžu, kak cuzomstwo dale so
dobywa:
da ty mi jenička
wostanješ nadźija
najwokrěwniša.

Wšak Serbja, lud nabožny, čicheje myslje su,
a tajcy kraj po twójim slubjenju wobsydnu:
duž w tutym slubjenju
w tebi, jich pastyrju,
mam nadźiju.

Julius Eduard Wjelan

Tónle spěw, tež znaty jako „Wjelanowy kěrluš“,
je Slepjanski farar Julius Eduard Wjelan 1869
zbasnił a skomponował k 50. narodninam
Hodzijskeho fararja Jaroměra Hendricha Imiša.

J. E. Wjelan, dołholětny farar w Slepom,
zaslužbny serbski wótcinc, spisowaćel, basnik,
kěrlušer a grafikar, bě so před 200 lětami, 1. fe-
bruara 1817, na Slepjanskej farje narodźił, hlej
tež rubrika „Spominamy“ na str. 8 tuteho čísla.

Nowolětne přijeće w Bukecach

Knjeni Nowotnowa, wjesnjanoša knjez Wolf (nalěwo) a lawdator knjez Jährig

Foto: A. Zoba

Nowolětne přijeće Bukečanskeho wjesnjanošy 13. wulkeho rózka wobrubištej tutón raz Bukečanski pozawnowy chór a cyrkwinski chór pod nawodom knjeni Elke Klötzer. Mjez zanjesenymi spěwami běštej

dwaj serbskej, „Přadla je Marja“ a „Knjezowy jandžel“. Na kóncu oficialneho džěla počesći gmejna knjeni Weroniku Nowotnowu za jeje dołholětnje skutkowanje jako pěstowarka a nawodnica Bukečanskeje Wítaj-skupiny. Přez wjele lět hač do swójeho wotchada na wuměnk so wona z lubosću a wopornosću prócowaše, džěcom serbsku rěč nawučić a serbske naložki zblížić. Ale tež nětko jako wuměnkarka nochce ruce do klina zložić. Na Bukečanskej zakładnej šuli prócuje so dale we wobłuku cyłodnjowskeho poskitka wo zblizenje serbskeje rěče džěcom a nawjeduje wyše teho tež džěcacu sportowu skupinu. So wě, zo na přijeću přitomi Serbja knjeni Nowotnowej sobu jako přěni k wuznamjenjenju gratulowachu, wšako su wosebje woni za jeje wjelelětnje, serbstwu spomóžnje prócowaše z wutroby džakowni. **Arnd Zoba**

Z předsydstwa SET

Srjedu, 18. januara, wuradźowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towaristwa w Serbskim domje w Budyšinje. Hłowna tema bě program lětušeje džěłarňički serbskich Bjesadow, kotraž budže sobotu, 4. měrca, w Rakecach (hlej program na stronje 2). Předsydstwo wopomni serbski podžěl na swjedźenskej Božej službje 6. januara w Pětrowej cyrkwi w Budyšinje k zahajenju jubilejnego lěta reformacije. Wón so jako dobry hódnošćeše. Předsydstwo běše w tutej naležnosći w septembrje lońšeho lěta list na organizatorow pisało. Dalše dypki wuradźowanja běchu cyrkwinski džen w Tšupcu 1. a 2. julija kaž tež druhe zarjadowanja w tutym lěće. Předsydstwu předleži přizjewjenje knjeza Roberta Lorenca z Wuježka za SET, kotrež so schwali. Přichodne posedženje předsydstwa wotměje so srjedu, 19. apryla, w Budyšinje.

Měrcin Wirth

Nowy wósadnik nr. 3 wujšel

Spěchowanske towaristwo za serbsku rěč w cerkwi z. t. jo wudało nowe cysło cerkwinego łopjena Nowy wósadnik. Zešywk w serbskej rěcy wujžo dwójcy wob lěto a informěrujo wó serbskem cerkwinem žywjenu we Łužycy.

K lětoju reformaciskego jubileja, kenž ewangelska cerkwja jo oficialnje wótwórila 31. oktobra 2016, serbske cerkwine towaristwo prezentěrujo wósebnje wudaše Nowego wósadnika. Tema jo wuznam reformacije w Dolnej Łužycy. Wšakorake aspekty stawiznow kšesćijańskich Serbow se rozkładuju na 36 bokach. Předstowo jo napisala zastupna pšedšedarka Spěchowanskego towaristwa dr. Ch. Piniekowa. W. Měškank wopisujo w swójom artikulu swět Serbow do reformacije. Dr. D. Teichmannowa pšedstaja Albinusa Mollerusa ako wuznamnu wósobinu za wuwise serbskeje pisneje rěcy. Pietizm w Dolnej Łužycy jo tema nastawka dr. L. Malinkoweje. Žedne swójnosći rěcy serbskeje biblije wopisujo dr. F. Kaulfürst. G. Kliem se pšiwobrošujo serbskim kjarližam. Nowše stawizny serbskeje wósaďy wobcerjujo dr. M. Norbergowa.

Nowy wósadnik se wužěljo dermo we wósadach Dolnej Łužyce. Zajmce mógu

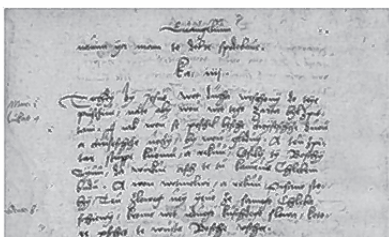

Nowy wósadnik

Serbske cerkwine powěsći za Łužyske wósaďy
Wendisches Kirchenblatt oktober 2016

Pocatzku bilo to Slowo,
A to Slowo bylo podla Bogha,
a Bogh byl to Slowo,
to same bylo wot pocatzku podla Bogha.
Schicizka weec ie psches to same wuczynone,
a bes tego samego ney niczego wuczynone
to zcosch wuczynone ie.

(z rukopisa Nowego Testamenta Mikławuša Jakubice)

Bolc Nowego Testamenta pšedłolonego 1548
do dolnoserbskeje rěcy wót M. Jakubice

Titulne łopjeno Noweho wósadnika nr. 3

jen teke dostaš w Serbskej kulturnej informaciji „Lodka“ abo pla Spěchowanskego towaristwa za serbsku rěč w cerkwi z. t. w interneše www.serby.ekbo.de abo z mejlku na ewangelske.serby@gmail.com.

Hartmut Leipner

Najstarši serbski napis – waha Jana Gelanskeho z lěta 1735

Před 250 lětami wučeny serbski bur a polyglot Jan Gelanski z Hodźija zemrěł

Před 250 lětami, 9. februara 1767, zemrě w Hodźiju wučeny serbski ratar Jan Gelanski. Rodzeny 1699 w Hnašecach, chodžeše wón pjeć lět w ródnej wsy do šule. Džesac-lětny sta so z kruwarjom a poda so po tym do služby lěkarja w Bernstadće. Skónčnje zasydli so w Hodźiju, hdžež wobhospodareše žiwnosť a bě zdobom z kurwjerchowskim dohladowarjom dróhow.

Jan Gelanski bě wobdarjeny čłowjek a słušeše do rjada wučenych burow swogeho časa. Jako jednoremu serbskemu wjesnemu hólcej njebě jemu wyše kubtanje móžne bylo. Tak zložil swoje duchowne mocy w samostudiju na wuknjenje řečow. Z pomocu biblijow a řečnicow nawukny dohromady 38 řečow, z kotrychž wobknježeše džesac tak derje, zo móžeše so w nich rozmołwjeć a pisac. Řečny zajim swogeho nana zdžědži tež džowka Hana Marja, kotraž tehornja wjacore cuze řeče wobknježeše.

Za serbske kulturny stawizny pak nima Jan Gelanski jenož wuznam jako wučeny bur a polyglot. Wón je tež zhotowjer najstaršeho serbskeho napisma, kotrež na jednym materielnym objektce znajemy. W lěće 1735 na swoju wulku wisatu železnu wahu napisa, zo je tuta jeho wobsydstwo – a to skrótka ze słowami w swojej maćeršćinje: „JAN GELANSKI / S HODŽIJA 1735“. Napismo je we wulkich pismikach do železa bite. Prawdžepodobnje bu z blóckom abo podobnym wótrym gratom z pomocu hamora do kruteho materiala čěrjene. Napis nasta 1735 – potaj-

Waha Jana Gelanskeho z napisom „JAN GELANSKI / S HODŽIJA 1735“ Foto: Muzej Budyšin

kim jenož sydom lět po epochalnym podawku wudaća přenjeje serbskeje biblije 1728. Dotal njeje žadyn tamny serbski napis znaty, kiž by starši hač tón na waze Gelanskeho był. Přichodny, wo kotrymž wěmy, nasta runje 40 lět pozdžišo. Je to narowny pomnik za Jana Rušku z lěta 1775 na Budyskim Tuchorju, kotryž pak dawno wjac njewobsteji a wo kotrymž jenož z literatury wěmy.

Waha Jana Gelanskeho je so hač do spočatka 20. lětstotka w Hodźiju chowała. Kaž ze „Zapisa darow do muzeja“, wozjewjeného w Časopisu Maćicy Serbskeje 1903, wěmy, bě ju stawnik Renč z Hodźija 1902/03 daril do Serbskeho muzeja, kotryž so tehdy w nowonatwarjenym a 1904 wotewrjenym Serbskim domje na Lawskich hrjebjach zarjadowaše. Tam drje móžachu sej ju wopytowarjo w přichodnych lětdžesatkach jako eksponat we wustajeńcy wobhladować. Ze zawrjenjom Serbskeho domu přez nacionalsocialistow 1937

so slědy wahi zhubichu. Nětčiši serbscy muzejownicy w zaštych lětach z teho wuchadzachu, zo bě ju tehdy – kaž je so to zdžěla tež z dalšimi hódnotnymi eksponatami stało – něchtó ze serbskich prócowarjow sobu dom wzał, zo by ju wuchował, a zo je so tam potom w běhu časa zhubila.

Tomu pak tak njebě, přetož po lětdžesatkach so waha njedawno na překwapjace wašnje zaso namaka. 2014 da Muzej Budyšin zwěsćil eksponaty w swojim wobstatku, kotrež z 1941/42 likwidowaneho stareho Serbskeho muzeja pochadzachu. A hlej: Na zestajenej lisćinje steješe tež waha Gelanskeho. Hromadže z dalšimi, dohromady 36, eksponatami přepoda so waha loni w januaru Budyskemu Serbskemu muzej. Po 80 lětach budže so wona nětko přeni króć zaso zjawnosći prezentować – a to w reformaciskej wustajeńcy, kotraž so nježdělu, 26. měrca, w Budyskim Serbskim muzeju wotewri.

Trudla Malinkowa

Plakat k hesłu na lěto 2017

K druhemu razej je Spěchowanske towarstwo za serbsku řeč w cyrkwi plakat k hesłu na lěto do nadawka dało. Lětsa je na plakace widjeć ilustracija komunikaciskeje designerki Anje Piniekek, kotraž wo njej praji:

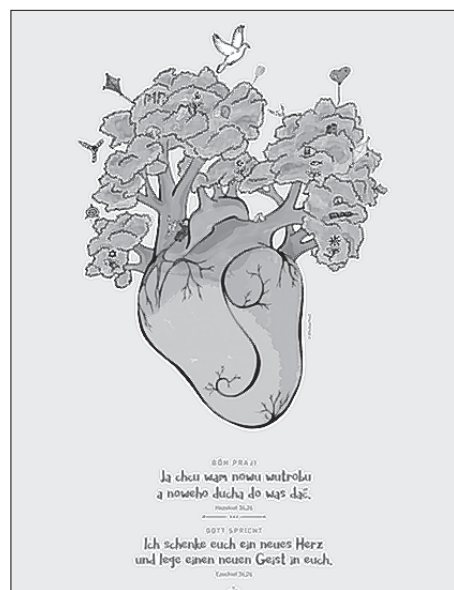
„Z kóždym pukotom wutroby zastaruje naša wutroba nas z čerstweje, z kislikom wobohačeneje kreju – cyłe žiwjenje stara so tak w přenjesenym zmysle wo ‚nowy duch‘ w našim čěle. Tehodla je widjeć anatomisce přibližnje korektnje rysowana wutroba. Ze žiłow wutroby pak rostu štomy. Štomy su kaž pluca wobraz za čišćenje kaž tež za róst, změnu w běhu lěta, ale tež trajnosť a wobstajnosť přez dołhu dobu. W listowej třěše widžimy nimo měrowych symbolow wudobycá čłowjekow, pokazki na projekty, hdžež so – kraje přesahuju – hromadže džěla, kaž při astronautice, wobnowjenych energijach abo na skladže za prirodne rostlinowe symjenja. Štomowe

kćenja symbolizuju pjeć najwjetšich swětowych nabožinow.

Hesło na lěto pokazuje wšak na znate prašenje: ‚By ty něšto změnił, by-li hišće raz móht započinać?‘ Najskerje by kóždy žiwjenje za sebjě abo druhich polěpšił. To so radži, jeli so wuswobodžimy wot zašłosće, to rěka: z nadžiju znowa započinać – z měrom, respektom, w zhromadnym džěle a humanizmje napřečiwo ludžom a prirodže. Martin Luther je nastorčil změnu a nam kiwa w Lutherowym lěće pod štomami sedžo. Ilustracija chce pohnuwać k temu, zo bychmy bliže stupili, wěcy nađešli a hłubšo wo wobsahu hesła rozmyslowali. A při wšem njesmětje pobrachować humor a wjeselo.“

Plakat je so čišćac delnjoserbsko-němsce a hornjoserbsko-němsce, zo by wosady w serbskim sydlenkim rumje a jednotliwcow přez lěto přewodžował.

Christiana Piniekowa

Anja Piniekek: Serbsko-němski plakat z heslom na lěto 2017

Powěšće

Bart. Za nowe Bartske zwony bě spěchowanske towarstwo hač do kónca lěta 2016 dohromady wjac hač 40 000 eurow nazběrało, počajcu tu-teje sumy jeničce w běhu lěta 2016.

Hbjelsk. Za wonkowne a nutřkowe wobnowjenje fary w Hbjelsku pola Wósporka je dóstała wosada přizwolenje 218 000 eurow spěchowanskich srědkow. Fara bě so w pózdнім 18. lětstotku w baroknym stilu natwariła. Spěchowanske srědky přinđu zdžěla z Europskeje unije a zdžěla z cyrkwy EKBO a cyrkwinskeho wokrjesa šleskeje Hornjeje Łužicy.

Porchow. Na swobodne farske městno w Porchowje je so požadał farar Marko Mitzscherling. Njedźelu, 22. januara, je so wosadže na kemšach předstajil. 54lětny farar Mitzscherling pochadźa z Budyšina a je tuchwilu z fararjom w Langenhennersdorfje pola Freiberga. Porchowski farar ma so starać wo wosady Porchow, Horni Wujězd, Palow a Zemicy-Tumicy. Dotalny farar Michael Müller je so loni w awguscě na wuměnk podał. Zastupnistwo za čas wakanicy ma farar Rummel-Hodźijski.

Lipsk. W Lipsku wuchadźacy ewangelski tydźenik der Sonntag wozjewi w swojim wudaću z 22. januara interview z nowym předsydu Serbskeho ewangelskeho towarstwa Matom Krygarjom z Wuježka. Pod napismom „Gott zur Ehre und den Sorben zum Nutzen“ rysuje wón přichodne nadawki towarstwa a rozprawja wo tym, kak je sam w młodych lětach k cyrkwi a serbstwu namakał. Přinošej je přidate foto Mata Krygarja. Rozmołtu wjedł je žurnalist Andreas Kirschke z Łaza.

Huska. Z 1. měrcem 2017 poda so farar Gerd Frey w Husce na wuměnk. Dohromady 37 lět je w Husčanskej wosadže skutkował. Při tym njeje jenož swoje zastojnstwo we wosadže wukonjał, ale je z podpěru mnohich druhich zdobom swoju wiziju wo křesćanskim šulstwie do skutka stajil. Wo tym swědčitej džensa Ewangelski šulski centrum w Husce a Ewangelske

šulske towarstwo w Budyskim wokrjesu, w kotrehož nošerstwje su kubłanišća wot pěstowanje hač do gymnazija w Frankenthalu, Husce, Rakecach a Wuricach. Na kemšach njedźelu, 26. februara, w 9.00 hodź. so farar Frey ze swogeho zastojnstwa rozžohnuje.

Debsecy. Składnostnje jubilejnego lěta reformacije rozmysluja w Hornjohórčanskej gmejnje wo tym, Lutherowy pomnik při Pinkec młynje w Debsecach zaso bóle do zjawneho pomjatka zwołać. Pomnik z ryzy serbskim napismom běchu Debsečenjo 1883 na tak mjenowanej Pimpusowej horje postajili. Dokelž bě so tamniši areal mjeztym priwatizował, přestajichu pomnik 1999 na nětčiše městno w dolinje Sprjewje při Debsečanskim młynje. Namjetuje so, pomnikej přidać napis wo lětušim reformaciskim jubileju a tole woswjećić z małym swjedženjom.

Dary

W decembru je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 100 eurow a za Pomhaj Bóh dwójce 100 eurow, 54 eurow, 42 eurow, 20 eurow a 17 eurow. Bóh žohnuj dary a darićelow.

Spominamy

Narowne pomniki Wjelanec farskeje swójby při cyrkwi w Slepom, naprawo pomnik za Juliusa Eduarda Wjelana Foto: T. Malinkowa

Před 200 lětami, 1. februara 1817, narodži so **Julius Eduard Wjelan** jako syn fararja w Slepom. Wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše teologiju kaž tež orientaliske a słowjanske rěče we Wrótsławju a w Berlinje. Wosom lět bě z domjacym wučerjom w Krakowje a pola wjercha Pücklera w Mužakowje, doniž so 1850 do ródneho Slepoho njewróći. Spočatnje bě zastupnik swogeho nana a po jeho smjerći 1852 wosadny farar. Mnohostronsce wobdarjeny, skutkowaše pódlu zastojnstwa w serbskim wobtuku jako spisowacel, basnik a grafikar. Stworil wobrazy k Smolerjowym „Pěsničkam“, rysowaše za serbske nowiny a časopisy a porješi tež Slepjanske cyrkwinske knihi z drobnymi rysowaniami. Rjanej daraj wěnowaše swogemu přećecej, fararjej Imišej w Hodźiju: Ke kwasaj 1851 dari jemu wolijowu mólbu sławného Chwačanskeho braški Jana Kmocha a k polstaćinam 1869 hnujacy t. mj. „Wjelanowy kěrluš“, kotrehož tekst a melodiju bě sam napisał. Farar Wjelan pisaše balady, powědančka a reportaže, kotrež swědča wo jeho šerokich zajimach. Přez

hranicy swogje wosady zasadžowaše so za škit a skrućenje serbstwa. Na swogej farje kublaše młodych duchownych w serbsčínje. Zemrě 7. apryla 1892 w Slepom a bu poboku swogjeju staršuju při cyrkwi pochowany. T.M.

Přeprašujemy

W februaru wysyla so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

- 05.02. poslednja njedźela po Třoch kralach**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
- 08.02. srjedu**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
- 12.02. Septuagesimae**
09.30 dwurěčne kemše w spominanju na 200. narodniny J. E. Wjelana w Slepom (fararka Malinkowa)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 nabóžnina a wopomnjeńska swětocnosť pla pomnika Jana Bogumiła Fabriciusa w Kórjenju
- 16.02. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 26.02. Estomihi**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 wosadne popołdnje w Slepom (fararka Malinkowa)
- 04.03. sobota**
14.00 džělarnička serbskich Bjesadow w Rakecach
- 05.03. Invokavit**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc

Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67

BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadźa mjesačnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.